

Biuletenio tematika ir tema

Energetika, energijos politika ir ekonomika

Biuletenio laidos antraštė, probleminis klausimas

Mario Draghi pranešimo apie ES konkurencingumą kontekstas: varžybos su Kinija ir JAV

Esminiai žodžiai

Europos Sąjunga, Kinija, Jungtinės Amerikos Valstijos, energetika, pramonė, konkurencingumas, reindustrializacija

Serija ir registracijos numeris

V-2024-9

Leidimo data

2024-12-18

Leidimo vieta

Vilnius

Žanras

Analitinė apžvalga Kita

Šaltiniai: kategorijos

- Teisės aktai Politinė komunikacija
 Analitinių centrų kūriniai / leidiniai Žiniasklaidos turinys
 Socialinių tinklų turinys Statistiniai duomenys Mokslo darbai
 Metainformaciniai produktai Išviešinti slapti / privatūs duomenys

Šaltiniai: nuo - iki

2003 06 01 -
2024 11 10

Šaltiniai: kalbos

- Lietuvių k. Lenkų k.
 Anglų k. Kitos ES kalbos
 Rusų k. Kitos

Citavimui (APA stiliumi)

Nacionalinė biblioteka, Informacijos analitikos skyrius (2024). *Mario Draghi pranešimo apie ES konkurencingumą kontekstas: varžybos su Kinija ir JAV* (V-2024-9). Vilnius.

Kontaktiniai duomenys

Informacijos analitikos skyrius; analitika@lnb.lt. Nacionalinė biblioteka, Gedimino pr. 51, 01109 Vilnius.

Turinio apžvalga

Apžvalgoje nagrinėjama š. m. rudenį pristatyta ekonomisto Mario Draghi ataskaita apie Europos Sąjungos (ES) konkurencingumą. Šiame darbe

- pateikiama ataskaitos akcentų;
- pažymimi specifiniai ES konkurencinės aplinkos aspektai, būtent - Kinijos lyderystė alternatyviosios energetikos srityje ir Jungtinių Amerikos Valstijų (JAV) reindustrializacija.

1. Įžanga

2024 m. rugsėjo 9 d. buvęs Italijos ministras pirmininkas ir buvęs Europos centrinio banko (ECB) prezidentas Mario Draghi pristatė ataskaitą „Europos konkurencingumo ateitis“¹ (angl. *The future of European competitiveness*) – Europos Komisijos (EK) pirmininkės Ursulos von der Leyen užsakymu parengtą didelės apimties dokumentą. Didžiulį autoritetą turinčio Draghi ataskaita pateikta kaip naujosios EK, pradėsiančios veikti 2024 metų gruodį, **veiklos gairės, numatančios radikalius ES ekonominės politikos pokyčius**.

Draghi pripažįsta, kad pasibaigė era, kai ES gerovė rėmėsi pigia rusiška energija, eksportu į beribę Kinijos rinką ir JAV saugumo garantijomis. Ataskaitoje nurodoma, kad **ES papildomų kasmetinių investicijų poreikis yra per 800 milijardų eurų, arba maždaug 5 proc. viso 2023-ųjų metų ES bendrojo vidaus produkto (BVP)**. Palyginimui, 1948–1951 m. Europoje vykdytos Marshallo plano investicijos sudarė apie 13 mlrd. JAV dolerių.²

Ataskaitos pratarmėje pažymima, kad „jei Europa negalės tapti produktyvesne, būsime priversti rinktis. Negalėsime tuo pačiu metu būti naujų technologijų lyderiais, atsakomybės už klimato kaitą švyturiu ir nepriklausomu veikėju pasaulinėje arenoje. Mes nepajėgsime finansuoti savo socialinio modelio. Turėsime susimąžinti kai kurias, jei ne visas, ambicijas. Tai yra egzistencinis iššūkis“.³

Draghi ataskaitoje įvardijamos ir kelios pagrindinės ES **tikslus pasiekti trukdančios kliūtys**. Pirmiausia – **Europai trūksta susitelkimo**. Formuluojami bendri tikslai, bet jie nėra palaikomi nustatant aiškius prioritetus ar tęsiant bendrus politikos veiksmus. Antra, **Europa eikvoja bendrus išteklius**. Turima didelė kolektyvinė perkamoji galia, tačiau ji išskaidoma įvairiomis nacionalinėmis ir ES priemonėmis. Trečia, **Europa nekoordinuoja savo veiksmų ten, kur tai svarbu**⁴.

¹ EU competitiveness: Looking ahead. (2024 m. rugsėjo 9 d.). Prieiga per internetą: https://commission.europa.eu/topics/strengthening-european-competitiveness/eu-competitiveness-looking-ahead_en

² Visuotinė lietuvių enciklopedija. (2018 m. gegužės 30 d.). Marshallo planas. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/straipsnis/marshallo-planas/>

³ The future of European competitiveness. (2024 m. rugsėjis). Prieiga per internetą: https://commission.europa.eu/document/download/97e481fd-2dc3-412d-be4c-f152a8232961_en

⁴ Ten pat.

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Cituojant arba naudojant šį šaltinį, nuoroda į Nacionalinę biblioteką yra būtina.
Šioje apžvalgoje pateikiamas turinys nėra oficiali Nacionalinės bibliotekos nuomonė.

LNБ / IAS / V / 2024-12-18 / Psl. 1 iš 9
© Nacionalinė biblioteka, 2024. / Слава Україні!

Prastai koordinuojamą Europą stingdo reguliavimo našta – biurokratizmas. Nuo 2019 m. iki 2024 m. ES priimta apie 13 tūkst. teisės aktų, kai tuo pačiu laikotarpiu JAV – tik 3 tūkst. Per spaudos konferenciją pats Draghi ironiškai klausė: „gal galėtume priimti mažiau įstatymų?“⁵

Šioje analitinėje apžvalgoje nušviečiamas Draghi planas ES konkurencingumui didinti, aptariamoms plano finansavimo galimybės bei Draghi ataskaitos atžvilgiu išsakyta kritika. Taip pat nagrinėjamos specifinės ES konkurentų raidos tendencijos: lyderystė alternatyviosios energetikos srityje (Kinija) ir reindustrializacija (JAV).

2. Draghi ataskaitos akcentai

Prestižinės JAV analitinės įstaigos Strateginių ir tarptautinių studijų centro CSIS⁶ ekspertų komentaruose vardinami Draghi nurodyti **pagrindiniai iššūkiai, kylantys ES:**

- ES inovacijų atotrūkis nuo JAV;
- dekarbonizacijos⁷ ir konkurencingumo derinimas;
- ekonominio ir karinio saugumo užtikrinimas⁸.

Atsilikimas naujovių, ypač – pažangiųjų technologijų – srityje. Draghi atkreipia dėmesį, kad daugiau nei trečdalis ES verslo vienaaragių⁹ dėl per didelio biurokratinio reguliavimo Bendrijoje persikelia į užsienį, dažniausiai – į JAV. Per pastaruosius 50 metų nerastume nė vienos nuo nulio įsteigtos ES įmonės, kurios kapitalizacija viršytų 100 mlrd. eurų, o JAV per šį laikotarpį įkurtos net šešios kompanijos, kurių vertė viršija 1 trilijoną eurų¹⁰.

Siekiant užpildyti inovacijų spragas ataskaitoje siūloma:

- sukurti Europos pažangiųjų mokslinių tyrimų projektų agentūrą;
- skatinti startuolius įtraukiant Europos investicijų banką;
- reformuoti pensijų planus, kad santaupos Europoje būtų nukreipiamos į investicijas;
- supaprastinti mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros programas, t. y. sumažinti biurokratijos šioje srityje.

Taip pat rekomenduojama peržiūrėti Europos konkurencingumo politiką. Konkurenciją iškreipiančią valstybinę pagalbą turėtų pakeisti europinė – taip būtų skatinami bendri europinės svarbos projektai. Tikslas – padėti „Europos čempionėms“ – didelėms įmonėms, galinčioms varžytis su JAV ir Kinijos milžinėmis.

Dekarbonizacijos ir konkurencingumo tikslų derinimas. Draghi teigimu, tinkamai valdomi anglies dioksido emisijų mažinimo veiksmai gali padidinti konkurencingumą, ir atvirkščiai – prastai vykdant dekarbonizaciją rizikuojama konkurencingumui pakenkti. Ypač, jei dekarbonizacijos procesuose bus naudojamos kitiškos technologijos, subsidijuojamos Kinijos valstybės.

Jei Europa nesugebės koordinuoti savo politikos, kyla pavojus, kad anglies dioksido emisijų mažinimo tikslai gali prieštarauti konkurencingumo ir augimo siekiniams. Nors energijos kainos po pasiekto piko gerokai nukrito, ES įmonėms elektra vis dar 2-3 kartus brangesnė nei JAV kompanijoms. Gamtinės dujos Europos verslui kainuoja 4-5 kartus daugiau nei JAV¹¹.

Integruoti Europos gynybos pramonę ir į ją investuoti. Ataskaitoje tiesmukai teigiama, kad ES gynybos pramonės būklė yra nepatenkinama. Bendrai ES valstybės kariniams pirkimams už ES ribų išleidžia net 80 proc. tam skirtų lėšų. Draghi ragina teikti pirmenybę Europoje pagamintiems ginklams.

Dokumente pažymima, kad pagal karines išlaidas ES yra antra pasaulyje, tačiau jos gynybos pramonės pajėgumai to neatspindi. Ši pramonė yra pernelyg susiskaidžiusi ir tai trukdo gaminti didelius ginklų kiekius. Šioje srityje juntamas standartizacijos ir įrangos sąveikos stygius, o tai silpnina Europos gebėjimą veikti kaip darniai jėgai. Pavyzdžiui, Europoje eksploatuojami dvylikos skirtingų tipų koviniai tankai, kai JAV juos gamina tik vieno tipo¹².

Pabrėžiama, kad, kalbant apie ekonominį saugumą, **būtina didesnė ES strateginė autonomija**. Svarbu mažinti jautrumą trečiųjų šalių ekonominiam spaudimui. Tuo tikslu **reikalingos didesnės išlaidos gynybai, savarankiškesnė gynybos pramonė ir strateginių naudingųjų iškasenų saugumo politika**.

⁵ Savickas, E. (2024 m. spalio 16 d.). Prikelti Europai reiks 800 mlrd. eurų kasmet, kitaip teks spręsti egzistencinį iššūkį. Prieiga per internetą: <https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/2380058/prikelti-europai-reiks-800-mlrd-euru-kasmet-kitaip-teks-sprest-egzistencini-issuki>

⁶ Center for Strategic and International Studies. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://www.csis.org/>

⁷ Dekarbonizacija – procesas, kurio metu stengiamasi sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų išmetimą į atmosferą. Šis procesas apima visas gyvenimo sritis – nuo transporto iki pramonės, nuo atliekų tvarkymo iki žemės ūkio. Žr. Kas yra dekarbonizacija ir kodėl ji svarbi. (2024 m. balandžio 6 d.). Prieiga per internetą: <https://amvmt.lrv.lt/lt/naujienos/kas-yra-dekarbonizacija-ir-kodel-ji-svarbi/>

⁸ Steinberg, F., Bergmann, M. (2024 m. spalio 2 d.). The Draghi Report: A Strategy to Reform the European Economic Model. Prieiga per internetą: <https://www.csis.org/analysis/draghi-report-strategy-reform-european-economic-model>

⁹ Verslo vienaaragis – privati startuolių įmonė, kurios vertė viršija 1 mlrd. JAV dolerių.

¹⁰ Žr. 3 šaltinį.

¹¹ Ten pat.

¹² Ten pat.

Taigi, matyti, kad Draghi parengtoje ataskaitoje išsamiai nagrinėjami ES kylantys iššūkiai. Dokumentas pateiktas kritiniu politiniu momentu, kai daugumoje šalių didėja radikalių dešiniųjų politinių jėgų įtaka, o pasiryžimas keisti sutartis ar gilinti integraciją yra gana ribotas. Vis dėlto ataskaita puikiai dera su 2024 metų pabaigoje darbą pradedančios naujosios EK prioritetais, apimančiais ir su gynyba susijusias problemas.

3. Draghi plano finansavimo galimybės

Kaip pastebėjo CSIS ekspertai, skeptiškieji Briuselio valdininkai suabejojo, ar Draghi ataskaita gali virsti realiomis ES politikos gairėmis, vis dėlto esama priežasčių manyti, kad ji netaps dar vienu pamirštu dokumentu.

Kaip minėta, Draghi skaičiavimais, papildomų metinių investicijų poreikis yra daugiau nei 800 milijardų eurų arba maždaug 5 proc. praėjusių metų ES BVP.¹³ Kyla klausimas, ar atsiras pakankamai perspektyvių investicinių projektų, kurie efektyviai įsisavintų tokio masto finansavimą, jeigu jis būtų prieinamas. Be to, būtina rasti lėšų ir tolimesnei paramai Ukrainai bei Europos perginklavimui.

Iki šiol Europos valstybės su panašiais neatidėliotinais iššūkiais negalėjo susidoroti pavieniui. Prancūzijai kamšant biudžeto deficito, viršijančio 5 proc., skyles, o Vokietijai susivaržius savo pačios susikurtomis taupymo taisyklėmis, Europos pagalba Ukrainai tampa problemiška. Dar blogesnė žinia yra ta, kad pagalba Ukrainai perspektyvoje bus brangesnė. Europos valstybės atidavė ukrainiečiams nemažai savo senesnės amunicijos, o tai reiškia, kad teikiant pagalbą Ukrainai ateityje greičiausiai teks pirkti naujų ginklų ir diegti naujas pramonės sistemas¹⁴.

Draghi siūlo du **investicijų finansavimo šaltinius:**

- **tolesnę kapitalo rinkų sąjungos plėtrą;**
- **bendrą skolinimąsi.**

Šiuos pasiūlymus Lietuvoje komentavęs „Swedbank“ investavimo strategas Vytenis Šimkus konstatavo, kad europiečiams būtų sunku susitarti dėl nuolatinio bendro skolinimosi. ES pirmą kartą bendrai pasiskolino per COVID-19 krizę. Gautomis lėšomis buvo finansuojamas Atsigavimo fondas (Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė, angl. *Recovery and Resilience Facility*). Tuomet pabrėžta, kad tai yra vienkartinis įvykis.

Pasak Šimkaus, didelės tarptautinės institucijos vykdo sudėtingas likvidumo užtikrinimo operacijas, kad pinigai sklandžiai „tekėtų“ visoje sistemoje. Tam dažniausiai reikalingas užstatas. Gyventojai skolindamiesi įprastai užstato savo nekilnojamąjį turtą, o finansų institucijos – vyriausybės obligacijas. Tai laikoma saugiu turtu, kuriuo laiduojant skolinama lėšų ilgam laikotarpiui. Europoje tokio patikimo turto stinga. Šimkaus teigimu, esama vokiškų obligacijų, kažkiek prancūziškų, o kitos laikomos rizikingesnėmis. Taigi užstato klausimas kol kas neišspręstas. Pakankamai užstato atsirastų, jei ES reguliariai daug skolintųsi. Tai leistų vystyti ir bendrai kapitalo sąjungai. Eksperto požiūriu, kitas reikalingas dalykas – bendras indėlių draudimas. Dalis šalių jam priešinosi, pvz., vokiečiai nenori savo pinigais atsakyti už italų bankus¹⁵.

ECB prezidentė Christine Lagarde visiškai pritarė savo pirmtako ECB vadovo poste Draghi planui, tačiau pareiškė, kad **vyriausybės turės pačios sutelkti lėšų**¹⁶. Pasak Lagarde, už struktūrines reformas atsakingas ne ECB – tai yra vyriausybės atsakomybė. Užbėgdama už akių siūlymui, kad ECB galėtų pagerinti skolinimosi sąlygas greičiau mažindamas palūkanų normas, ji perspėjo, kad infliacijos mažinimas yra geriausia, ką bankas galėtų padaryti lengvindamas vyriausybės veiksmus pagal Draghi siūlymus.

„Eurostat“ duomenimis, vidutinė infliacija ES 2024 metų spalį buvo 2,3 proc. (rugsėjį 2,1 proc.). Apskritai infliacijos vidurkis ES nuo 2000 m. iki 2024 m. sudarė 2,44 proc. Didžiausias rodiklis buvo pasiektas 2022 metų spalio mėnesį – 11,5 proc., mažiausias – 2015 metų sausio mėnesį, kai fiksuota -0,60 proc. infliacija.¹⁷

Draghi planą vertinantys ekspertai atkreipė dėmesį į labai svarbų Vokietijos vaidmenį tiek skatinant, tiek stabdant pateiktų rekomendacijų įgyvendinimą. Pvz., pagrindinės Vokietijos politinės jėgos prieštarauja vienai svarbiausių ataskaitoje pateiktų rekomendacijų – raginimui didinti Europos skolą ir sukurti bendrą saugų Europos turtą (užstatą). Tačiau pačiai Vokietijos ekonomikai labai reikia daugiau investicijų. Pasak CSIS ekspertų, Vokietija išgyvena lėtą augimą ir susiduria su dideliais iššūkiais, ypač dėl kiniškų automobilių konkurencijos¹⁸.

Verslo informacijos kanalo CNBC apžvalgoje teigiama, kad Vokietija dėl daugelio ciklinių ir struktūrinių problemų vėl tampa „Europos ligone“¹⁹. Trumpalaikiai sunkumai susiję su šalies priklausomybe nuo eksporto į Kinijos rinką. Ilgalaikiai sunkumai, turintys įtakos Vokietijos ekonomikos vystymuisi, yra struktūrinio pobūdžio. Tai dideli pelno mokesčio tarifai, biurokratija, nepakankamos investicijos į kelių infrastruktūrą ir skaitmenines technologijas, taip pat įmonėms ir namų ūkiams brangstanti energija. Kita didelė kliūtis spartesniam Vokietijos ekonomikos augimui yra senėjanti visuomenė.

¹³ Žr. 5 šaltinį.

¹⁴ Žr. 8 šaltinį.

¹⁵ Žr. 13 šaltinį.

¹⁶ Munster, B. (2024 m. rugsėjo 12 d.). You're on your own implementing Draghi report, Lagarde tells governments. Prieiga per internetą: <https://www.politico.eu/article/european-central-bank-christine-lagarde-critique-mario-draghi-plan-fix-europe-economy/>

¹⁷ European Union Inflation Rate. (n. d.). Prieiga per internetą: <https://tradingeconomics.com/european-union/inflation-rate>

¹⁸ Žr. 8 šaltinį.

¹⁹ Ward-Glenton, H. (2023 m. rugpjūčio 24 d.). Germany is struggling to move away from its 'sick man of Europe' image. Prieiga per internetą: <https://www.cnbc.com/2023/08/24/germany-is-struggling-to-move-away-from-its-sick-man-of-europe-image.html>

Analitinių apžvalgų archyvas: <https://lnb.lt/istekliai/kiti-istekliai/analitines-apzvalgos>

Cituojant arba naudojant šį šaltinį, nuoroda į Nacionalinę biblioteką yra būtina.
Šioje apžvalgoje pateikiamas turinys nėra oficiali Nacionalinės bibliotekos nuomonė.

LNB / IAS / V / 2024-12-18 / Psl. 3 iš 9
© Nacionalinė biblioteka, 2024. / Слава Україні!

Apibendrinant verta dar kartą paminėti, kad Draghi plano įgyvendinimo finansavimas paliktas ES narių vyriausybų nuožiūrai. Prireiks ne vien valstybinių, bet ir nemenkų privačių išteklių, todėl būtina plėtoti Europos kapitalo rinkas ir užbaigti bankų sąjungą, taip pat pasitelkti daugiau viešųjų išteklių projektams, finansuojamiems iš bendros Europos skolos. Taip būtų sukurtas saugus bendrasis „Europos turtas“. Bene didžiausia kliūtis einant bendro skolinimosi keliu kol kas yra Vokietija. Greta minėtų dalykų – Draghi akcentuojamas paprastesnio, lankstesnio ir mažiau atsieinančio reguliavimo poreikis. Ekonomistas ragina kitame Europos instituciniame cikle padaryti „reguliavimo pauzę“ – priimti mažiau norminių aktų.

4. Draghi plano kritika Vidurio ir Rytų Europoje

Atskirą Draghi ataskaitos kritikos segmentą sudaro Vidurio ir Rytų Europos ekspertų vertinimai. Draghi prikišama, kad šis remiasi „senosios Europos“ požiūriu į ES problemas. Esą **Draghi nepastebėjo dinamiškiausių žemyno ekonomikų – būtent Vidurio ir Rytų Europos šalių.**

„Financial Times“ duomenimis, pareigūnai iš Latvijos, Lenkijos ir Čekijos tvirtino, kad buvęs Italijos ministras pirmininkas pernelyg pasitikėjo senųjų ES valstybių narių patirtimi, o tai esą iškreipė Draghi išvadas²⁰.

Kritišką Draghi ataskaitos vertinimą pateikęs Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto prof. politologas Ramūnas Vilpišauskas pažymėjo, kad konstruktyviau būtų ne skųstis dėl ES senbuvių atstovų arogancijos, bet savo pavyzdžiu, pasiekimais ir dalykiniais argumentais rodyti, kad kažkada sovietinės okupacijos suformuota skirtis nebėra aktuali²¹.

Remiantis konsultacijomis su politikos formuotojais, verslo lyderiais ir ekspertais iš Vidurio ir Rytų Europos šalių (Bulgariją, Kroatiją, Čekiją, Estiją, Vengriją, Latviją, Lietuvą, Lenkiją, Rumuniją, Slovakiją, Slovėniją) parengtoje ataskaitoje Vidurio ir Rytų Europos požiūrį išreiškė Slovakijoje įsikūręs tarptautinis analitinis centras GLOBSEC²². Nors šio dokumento tematika iš esmės nesiskiria nuo Draghi ataskaitos, GLOBSEC išvadose akcentai sudėlioti kitaip – bandoma pabrėžti strateginę Vidurio ir Rytų Europos svarbą platesniame Europos integracijos projekte išryškinant regiono potencialą daryti reikšmingą įtaką ES politikai ir lyderystei.

Apskritai Vidurio ir Rytų Europos šalių ekonominis dinamizmas, įskaitant ir įspūdingą Lietuvos augimo tempą per 20 metų nuo įstojimo į ES, liudija, kad ekonominiai pasiekimai ir jų pamokos seniai neapsiriboja tik „senąja Europa“. Diskusijose tarp ES valstybių seniai nebėra skirties tarp naujokių ir senbuvių, dominuoja kintančios koalicijos, kurios formuojasi priklausomai nuo svarstomo klausimo.

5. Kinijos iššūkis alternatyviosios energetikos srityje

Šiame apžvalgos skyriuje nagrinėjamas tik vienas Kinijos pranašumo prieš ES (taip pat ir JAV) aspektas – kinų lyderystė „žaliųjų“ technologijų srityje.

Dėl didelių eksporto apimčių – daugiausia elektromobilių, akumuliatorių ir saulės baterijų – energijos paklausa Kinijoje lenkia BVP kilimą. Ūkio augimą skatina šalies transporto sistemos elektrifikacija ir dirbtinio intelekto plėtra bei duomenų saugojimo sprendimų projektai. Energijos poreikiai tenkinami tiek tradiciniais būdais, tiek pasitelkus alternatyviają energetiką. Pastarosios plėtra Kinijoje vyksta precedento neturinčiais mastais.

Kinija yra jėgainių, generuojančių energiją iš atsinaujinančiųjų šaltinių, statybos lyderė. Šaltiniuose skelbiama, kad **beveik du trečdaliai visų šiais metais pasaulyje statomų didžiųjų saulės ir vėjo jėgainių yra įrengiamos Kinijoje**. Visos G 7 grupės šalys: JAV, Kanada, Prancūzija, Vokietija, Italija, Japonija ir Didžioji Britanija – 2023 m., lyginant su Kinija, įdiegė vos ketvirtadalį naujų saulės įrenginių. 2004 m. Amerikos dalis pasaulinėje saulės energijos gamyboje sudarė 13 proc., tačiau iki 2023 m. ji nukrito žemiau 1 proc., o Kinijos dalis dabar sudaro 80 proc., nors 2004 m. tesiekė 1 proc.²³

„The New York Times“ duomenimis, pasaulinės anglies dvideginio emisijos (įskaitant ir Kinijos) toliau didėja, tačiau būtent ilgametė teršėja Kinija gali pradėti mažinti oro taršą anksčiau nei kitos pasaulio šalys²⁴.

²⁰ Minder, R. (2024 m. rugsėjo 26 d.). Mario Draghi's 'old Europe' mindset overlooked eastern dynamism. Prieiga per internetą:

<https://www.ft.com/content/c69137b1-213f-4aa8-8407-ad6fa5c6201d>

²¹ Vilpišauskas, R. (2024 m. spalio 10 d.). Ar M. Draghi ignoravo naująsias ES nares? Prieiga per internetą: <https://www.vz.lt/izvalgos/2024/10/05/r-vilpisauskas-ar-m-draghi-ignoravo-naujasias-es-nares>

²² Vass, R. (2024 m. rugpjūčio 16 d.). Pivotal moment for Europe: Central European proposals for the next EU leadership. Prieiga per internetą:

<https://www.globsec.org/what-we-do/publications/pivotal-moment-europe-central-european-proposals-next-eu-leadership>

²³ Wallace-Wells, D. (2024 m. rugsėjo 16 d.). What Happens if China Stops Trying to Save the World? Prieiga per internetą:

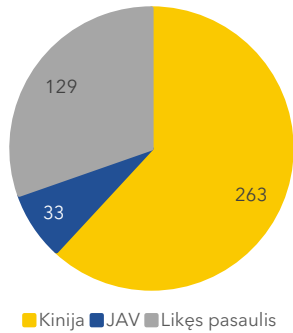
<https://www.nytimes.com/2024/09/16/opinion/china-solar-climate.html>

²⁴ Ten pat.

Naujai įdiegti energijos generavimo iš atsinaujinančiųjų išteklių pajėgumai pasaulyje 2023 m. siekė 473 GW – beveik 54 proc. daugiau nei 2022-iais (308 GW). 2023-iais metais šuolis pasiektas daugiausia dėl rekordinės saulės jėgainių plėtros²⁵. Pvz., 2019–2023 m. laikotarpiu Kinijoje naujų saulės jėgainių skaičius išaugo daugiau nei aštuonis kartus²⁶.

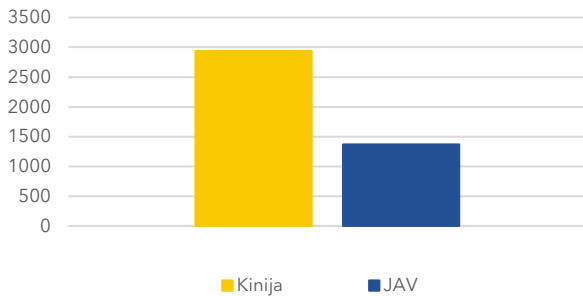
1 grafikas. 2023-iais pasaulyje pastatytų saulės jėgainių pasiskirstymas pagal galingumą, GW.

© (duomenys) „Tarptautinė energetikos agentūra“, Wallace-Wells, D., 2024 m.²⁷ © (grafika) Nacionalinė biblioteka, 2024 m.

2 grafikas. Saulės jėgainių baterijų plotas Kinijoje ir JAV 2023 m., kv. mylios.

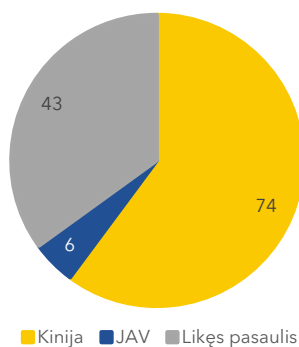
© (duomenys) „The Financial Times“, 2024 m.²⁸ © (grafika) Nacionalinė biblioteka, 2024 m.

Kinijos lyderystė matoma ir vėjo jėgainių sektoriuje. Pernai ši šalis įsirengė naujų vėjo jėgainių, kurių galia siekia 74 GW. JAV sumontuota tokių jėgainių, kurių pajėgumas tik 6 GW, likusioje pasaulio dalyje – 43 GW.

3 grafikas. 2023-iais pasaulyje pastatytų vėjo jėgainių galingumas, GW.

© (duomenys) „Tarptautinė energetikos agentūra“, Wallace-Wells, D., 2024 m.²⁹ © (grafika) Nacionalinė biblioteka, 2024 m.

²⁵ Rangelova, K. (2024 m. gegužės 30 d.). 2023's record solar surge explained in six charts. Prieiga per internetą: <https://ember-energy.org/latest-insights/2023s-record-solar-surge-explained-in-six-charts/>

²⁶ Žr. 23 šaltinį.

²⁷ Ten pat.

²⁸ White, E. (2024 m. rugsėjo 26 d.). China's accelerating green transition. Prieiga per internetą: <https://www.ft.com/content/4afdd319-230f-4763-8107-d8a43308dcfc>

²⁹ Žr. 23 šaltinį.

Per pirmuosius šešis 2024 m. mėnesius ES iš vėjo ir saulės energijos pagaminta daugiau elektros nei naudojant iškastinį kurą, o Pietų Afrikos Respublikoje saulės energijos gamyba pasitelkiant ant stogų sumontuotas baterijas per maždaug metus išaugo 349 proc.³⁰ Visa tai pasiekta naudojant daugiausia Kinijoje pagamintas technologijas. 2022 m. maždaug 90 proc. pasaulyje pagamintų saulės baterijų plokščių ir elementų buvo kiniškos kilmės. 2023 m. per 60 proc. pasaulio vėjo turbinų irgi buvo pagamintos Kinijoje³¹.

Kinija šiuo metu išmeta beveik tris kartus daugiau anglies dvideginio nei JAV – antroji pagal dydį oro teršėja pasaulyje³². Kinija šiuo metu atsakinga už maždaug trečdalį pasaulinių teršalų. Nuo šio amžiaus pradžios iki 2021 m. Kinijos išmetamų teršalų kiekis deginant iškastinį kurą išaugo apie 245 proc. – iki maždaug 11 gigatonų³³.

Kinija užsibrėžė tikslą nuo 2030 m. palaipsniui mažinti išmetamų taršiųjų dujų kiekį ir iki 2060 m. pasiekti anglies neutralumą, t. y., nulinę anglies dioksido emisiją³⁴. Vis dėlto pasenusių anglimis kūrenamų elektrinių uždarymas šalyje vyksta lėtai, o naujų anglies jėgainių statybos tempas nemažta. Kinija 2023 m. valdė du trečdalius visų pasaulinių anglies gavybos pajėgumų³⁵.

Norėdama užbaigti perėjimą nuo anglių prie atsinaujinančiųjų energijos šaltinių Kinijos valstybinė administracija turi vykdyti elektros sistemos pertvarką – ilgą ir sudėtingą procesą, kuris jau užsitęsė dešimtmečius ir vidaus politikos požiūriu yra konfliktiškas, nes užkabina įtakingų Kinijos verslo ir administracijos grupių interesus. Visų pirma, tai anglių gavybos ir anglimis kūrenamų elektrinių sektoriai. Kita interesų grupė – administracinio reguliavimo principais veikiančios regioniniai elektros paskirstymo tinklai. Alternatyva tokiems tinklams būtų rinkos dėsniais pagrįstos švarios energijos paskirstymo sistemos.

Remiantis Tarptautinės energetikos agentūros parengtu modeliu, pasitelkus rinkos principais pagrįstas perdavimo sistemas anglies dvideginio išmetimas sumažėja maždaug 28 proc., o veiklos sąnaudos krenta maždaug 15 proc. Per 20 provincijų pradėjo bandymus diegiant elektros rinkos modelį; kai kuriose jų šis modelis jau veikia nuolat.

Prognozuojama, kad Kinija iki 2030 m. skirs apie 800 mlrd. JAV dolerių elektros perdavimo tinklams ir jų pagrindinei programinei įrangai modernizuoti, kad iš atsinaujinančiųjų šaltinių pagaminta elektros energija būtų tiekiamą miestams ir gamykloms tolimuose šalies kampeliuose. Remiantis analitinio centro „Climate Energy Finance“ duomenimis, per pirmuosius septynis 2024-ųjų mėnesius Pekinas į elektros perdavimo projektus investavo 41,3 mlrd. JAV dolerių, arba 19 proc. daugiau nei tuo pačiu laikotarpiu 2023-iais. Palyginimui, 2023 m. JAV prezidento administracija paskelbė, kad skirs 3,5 mlrd. JAV dolerių pasenusioms elektros energijos perdavimo sistemoms modernizuoti 44 valstijose.

2023 m. 60 proc. pasaulyje parduotų elektromobilių buvo pagaminta Kinijoje. Kai kurios šalys bando pristabdyti kiniškų elektra varomų automobilių „invaziją“. Kadenciją baigiančio JAV prezidento Joe Bideno administracija taip ir nesušvelnino griežtos muitų politikos, kurią 2016–2020 m. laikotarpiu vykdė ankstesnis valstybės vadovas Donaldas Trumpas. Neseniai vėl JAV prezidentu išrinktas Trumpas pastarosios rinkimų kampanijos metu žadėjo pakelti muitus kiniškoms prekėms iki 60 proc.³⁶ Tarsi atliepdama jo pažadams, Bideno administracija 2024 metų gegužę padidino muitus iš Kinijos importuojamiems elektromobiliams nuo 25 proc. iki 100 proc., elektromobilių akumulatoriams muitai paaugo nuo 7,5 proc. iki 25 proc., saulės baterijoms nuo 25 proc. iki 50 proc.

Europa turi mažiau galimybių įtvirtinti vieningą muitų politiką Kinijos atžvilgiu. 2024 metų spalio pradžioje EK siūlė kiniškiems elektromobiliams įvesti 35,3 proc. siekiančius, muitus, turėjusius padėti pažaboti nesąžiningą konkurenciją, atsižvelgiant į tai, kad elektromobilių gamybą subsidijuoja Kinijos valstybė. Dabar ES muitai siekia 10 proc. Pasiūlymui pritarė dešimt ES šalių, įskaitant Prancūziją ir Italiją. Penkios šalys, tarp kurių Vokietija ir Vengrija, balsavo prieš, o dvylika susilaikė³⁷.

Kinija „žaliųjų“ technologijų gamybos ir eksporto srityje pasaulyje kol kas neturi rimtų konkurentų. ES „žaliojo perėjimo“ tiesiogiai priklauso nuo šių technologijų. Kinijos produkcijos ekspansija gali sumažėti dėl šalies vidaus ekonominių problemų (pvz., dėl galimos nekiliojamojo turto sektoriaus krizės). Kinijos gaminių „invaziją“ galima tradiciškai stabdyti muitais. Tačiau visais atvejais tai sukeltų kiniškos produkcijos brangimą, kartu ir „žaliojo perėjimo“ kaštų augimą tiek ES, tiek kitose valstybėse.

³⁰ Žr. 28 šaltinį.

³¹ Žr. 23 šaltinį.

³² Žr. 28 šaltinį.

³³ Ten pat.

³⁴ Anglies dioksido išmetimų neutralumas, arba nuliniai išmetimai reiškia emisijos ir suvartojimo balansą, kai miškai, dirva, vandenynai ir kt. gamtinės sistemos sugeria tiek anglies dioksido, kiek išmeta pramonė, automobiliai ir pan.

³⁵ Žr. 28 šaltinį.

³⁶ Smith, S. (2024 m. gegužės 15 d.). Doubling Down on China: Tariffs and the Reindustrialization of the West. Prieiga per internetą:

<https://viewpointinvestment.ca/doubling-down-on-china-tariffs-the-reindustrialization-of-the-west/>

³⁷ Žr. 5 šaltinį.

6. Reindustrializacija Jungtinėse Amerikos Valstijose ir Europos Sąjungoje

Reindustrializacija įprastai apibrėžiama kaip kokios nors šalies ar jų grupės strateginės pastangos atgaivinti ir stiprinti savo pramonės sektorius. Ji pasireiškia pasaulinių tiekimo grandinių pertvarkymu ir gamybos pajėgumų redислоkacija. Apibūdinant reindustrializaciją vartojami specifiniai angliški terminai:

- *reshoring* – į užsienį perkeltos gamybos grąžinimas į šalį;
- *nearshoring* – gamybos perkėlimas į kaimyninę šalį;
- *friendshoring* – gamybos perkėlimas į draugišką (nebūtinai kaimyninę) šalį.

Reindustrializacijos procesas šiuo metu smarkiai įsibėgėja tiek JAV, tiek ES, ir tai yra tarpusavyje konkuruojančios tendencijos.

Pagrindiniai reindustrializacijos tikslai yra:

- kurti naujas darbo vietas;
- didinti gamybą;
- mažinti priklausomybę nuo išorinių tiekimo šaltinių;
- modernizuoti esamas gamyklas ir statyti naujas.

Pastaraisiais dešimtmečiais JAV vyko priešingas procesas – deindustrializacija. Amerika tapo vis labiau priklausoma nuo prekių importo. Nuo 1998 m. didėjantis JAV prekybos deficitas šaliai atsiėjo 5 mln. gerai apmokamų darbo vietų pramonėje, buvo uždaryta beveik 70 tūkst. gamyklų³⁸. JAV užimtumas gamyboje pasiekė aukščiausią tašką 1979 m. – šioje srityje dirbo apie 19,6 mln. žmonių, o 2023 m. sumažėjo iki maždaug 12,9 mln. darbuotojų.³⁹

Per pastarąjį amžiaus ketvirtį Europoje būta analogiškų tendencijų. 2001 m. gamyboje dirbo apie 27 mln. europiečių, tačiau iki 2022 m. šis skaičius krito iki mažiau nei 24 mln. darbuotojų. Gamybos indėlis į Europos BVP 2000 m. sudarė 18 proc., o 2022 m. tesiekė 15 proc.⁴⁰

Nors reindustrializacijos mastai ir tempai yra mažesni nei ankstesnės deindustrializacijos, svarstymai apie daugiau ar mažiau intensyvių JAV ir Europos pramonės atgimimą vyksta jau maždaug dešimtmetį. Pramonės atgimimą nulėmė tai, kad buvo išsemtos galimybės perkelti gamybą ten, kur mažesnė darbo jėgos kaina (pvz., Kinijoje darbo jėga ėmė brangti). Kita vertus, ėmė kilti logistikos ir tiekimo grandinių koordinavimo kaštai. JAV buvo restruktūrizuojama gamyba ir didėjo produktyvumas (darbo našumas), nors darbo užmokestis pernešygo nekilo. Todėl kai kurioms pramonės sritims JAV tapo patrauklesnės už kitas šalis, ir kažkada į užsienį iškelta gamyba ėmė grįžti į Ameriką. Šios tendencijos prieš dešimtmetį buvo vertinamos nuosaikiai. Manyta, kad JAV pramonės struktūra nebus atkurta į tokią, kokia buvo prieš gamybos perkėlimo į Kiniją bumą. Sutinkama, kad ši šalis išliks patraukli gamybos ir prekybos partnerė tiek JAV, tiek Europai, tačiau ieškant, kur perkelti gamybą, Kinija nebebus pirmasis pasirinkimas⁴¹.

Paanalizavus šaltinius galima išskirti šias pagrindines JAV reindustrializacijos pagreičio priežastis:

- didėjanti JAV santykių su Kinija ir Rusija įtampa paskatino politikos ir verslo lyderius permąstyti pasaulines tiekimo grandines ir grąžinti gamybą į Ameriką.
- Bideno administracija anaipol nesustabdė dar Trumpo laikais pradėto reindustrializacijos kurso, o pasiūlė šį procesą skatinančių finansinių priemonių.

Šios priemonės apima:

- 1,9 trln. JAV dolerių vertės Amerikos gelbėjimo planą (*American Rescue Plan*);
- 1,2 trln. JAV dolerių paketą pagal investicijų į infrastruktūrą ir užimtumą įstatymą (*Investments in Infrastructure and Jobs Act*);
- 280 mlrd. JAV dolerių pagal lustų ir mokslo įstatymą (*CHIPS and Science Act*);
- 411 mlrd. JAV dolerių pagal infliacijos mažinimo įstatymą (*Inflation Reduction Act*);
- ne mažiau kaip 850 mlrd. JAV dolerių gynybos biudžetą⁴².

Dėl gamybos grąžinimo į JAV (*reshoring*) ir tiesioginių užsienio investicijų pastaraisiais metais šalyje smarkiai padaugėjo naujų darbo vietų – nuo 100 tūkst. 2019-iais iki maždaug 410 tūkst. 2023-ųjų pabaigoje⁴³. Palyginimui, 2011 m. JAV pramonėje sukurta tik apie 6 tūkst. naujų darbo vietų⁴⁴.

³⁸ Khanna, R. (2022 m. gruodžio 20 d.). The New Industrial Age. America Should Once Again Become a Manufacturing Superpower. Prieiga per internetą: <https://www.foreignaffairs.com/china/ro-khanna-new-industrial-age-america-manufacturing-superpower>

³⁹ Capgemini Research Institute. (2024 m.). The resurgence of manufacturing. Reindustrialization strategies in Europe and the US. Prieiga per internetą: https://www.capgemini.com/wp-content/uploads/2024/04/CRI_Reindustrialization_Final_1.pdf

⁴⁰ Ten pat.

⁴¹ Shih, W. (2013 m. birželis). The Re-Industrialization of the United States? Prieiga per internetą: <https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num=46105>

⁴² Katz, B. (2024 m. liepos 19 d.). The New Industrial Geography. Prieiga per internetą: <https://thephiladelphiacitizen.org/the-new-industrial-geography/>

⁴³ Дяченко, О. (2023 m. spalio 24 d.). Экономика США: курс на реиндустриализацию, заложенный Трампом, успешно продолжает Байден. Prieiga per internetą: https://riamo.ru/articles/aktsenty/ekonomika-ssha-kurs-na-reindustrializatsiyu-zalozhennyj-trampom-uspeshno-prodolzhaet-bajden/?from=inf_cards

⁴⁴ Ten pat.

Net pokyčius JAV komentuojantys anaipol JAV nedraugiški Rusijos finansinių rinkų apžvalgininkai konstatuoja, kad Jungtinėse Valstijose ekonomikos krizė, kurios laukta 2023 m., neįvyko, nes JAV vyksta precedento neturintis pramoninių objektų statybos augimas⁴⁵.

Prezidentavimo JAV laikais tarifus kiniškoms prekėms padidinęs Trumpas iš Kinijos atsikovojo dalį Amerikos technologijų produktų rinkos, taigi kiniškas importas buvo pakeistas vietiniais gaminiais. Bidenas, kaip ir buvo galima tikėtis, jau vykdomą priemonių paketą papildė milžiniškos apimties vyriausybiniams programoms, skirtoms pramonei remti, kurių suma beveik siekia 4 trln. JAV dolerių (žr. aukščiau). 2022 m. išlaidos naujų gamyklų statybai Amerikoje išaugo trečdaliu – iki rekordinių 108 mlrd. JAV dolerių. Dėl to Amerika 2022–2023 m. išvystė precedento neturintį, tiesiog eksponentinį pramoninių objektų statybos augimą. Pavyzdžiui, 2023 metų birželį JAV privačių gamyklų statybų vertė pasiekė neįtikėtiną 195 mlrd. JAV dolerių sumą, kai 2020 m. to paties mėnesio šios srities statybos apimtys tesiekė 80 mlrd. JAV dolerių⁴⁶.

Vis dėlto Trumpo išrinkimas daliai analitikų sukėlė nuogaštavimų dėl tolimesnės reindustrializacijos. Atsižvelgiant į tai, kad šis lyderis neigia, jog klimato kaita priklauso nuo anglies dvideginio emisijų, neatmetama, kad JAV gali būti apribotos artimiausiam dešimtmėčiui pagal Infliacijos mažinimo įstatymą numatytos milijardinės investicijos į dekarbonizaciją⁴⁷.

Tyrimų institutas „Capgemini“ reindustrializacijos klausimu teiravosi 1 300 Prancūzijos, Vokietijos, Italijos, Nyderlandų, Danijos, Suomijos, Norvegijos, Švedijos, Ispanijos, Jungtinės Karalystės ir JAV kompanijų vadovų nuomonių. Apklausoje dalyvavusios bendrovės veikia vartojimo prekių gamybos, aviacijos ir kosmoso, gynybos, automobilių gamybos, akumuliatorių gamybos, chemijos, energetikos, elektronikos, mašinų gamybos, kasybos, telekomunikacijų, farmacijos, transporto, komunalinių paslaugų srityse⁴⁸. „Capgemini“ duomenimis, Europos ir JAV kompanijų **investicijos į reindustrializaciją per ateinančius trejus metus turėtų siekti 3,4 trln. JAV dolerių**. Tai vidutiniškai sudaro 8,7 proc. instituto apklaustų organizacijų pajamų. 47 proc. apklaustų Europos ir JAV įmonių jau investavo į vienokį ar kitokį gamybos perkėlimą (*reshoring*). Vadovai prognozuoja, kad produkcijos gamyba svečiose šalyse (*offshore*) per trejus metus sumažės nuo 26 proc. iki 17 proc. 72 proc. organizacijų šiuo metu kuria arba jau turi parengtą reindustrializacijos strategiją.

Apibendrinant galima pažymėti, kad reindustrializacijos poreikį nulėmė darbo jėgos brangimas šalyse, į kurias anksčiau buvo perkelta gamyba, taip pat būtinybė optimizuoti tiekimo grandines. Nors reindustrializacija nebūtinai susijusi su inovacijomis (galima perkelti ir pasenusią gamybą), „žaliojo perėjimo“ politika neišvengiamai skatina diegti naujoves pramonėje, kad ir kur ji būtų dislokuota. JAV reindustrializacijos tikslas, be viso kito, yra mažinti šios šalies priklausomybę nuo Kinijos technologijų. Glaudžiai ekonominiiais ryšiais su Kinija susijusi Europos Sąjunga (ypač – Vokietija), turi ambicingų „žaliojo perėjimo“ planų, kurie kol kas grindžiami kiniškų technologijų (pvz., saulės baterijų) importu. Reindustrializacija Europoje pastaruoju metu tampa vis svarbesne politinės ir verslo darbotvarkės tema, ypač dėl karo Ukrainoje ir su juo susijusių saugumo problemų (šaltiniuose nurodoma, kad Senojo žemyno ginklų pramonė pernai augo 16,9 proc., o jos pajamos beveik pasiekė 160 mlrd. eurų)⁴⁹.

7. Apibendrinimas ir akcentai, į ką atkreipti dėmesį ateityje

Draghi parengtoje ataskaitoje išsamiai nagrinėjami ES kylantys iššūkiai. Dokumentas pateiktas kritiniu politiniu momentu, kai daugumoje šalių didėja radikalių dešiniųjų politinių jėgų įtaka, o pasiryžimas keisti sutartis ar gilinti integraciją yra gana ribotas.

Draghi plano įgyvendinimo finansavimas paliktas ES narių vyriausybių nuožiūrai. Prireiks ne vien valstybinių, bet ir nemenkų privačių išteklių, todėl būtina plėtoti Europos kapitalo rinkas ir užbaigti bankų sąjungą, taip pat pasitelkti daugiau viešųjų išteklių projektams, finansuojamiems iš bendros Europos skolos.

Draghi akcentuoja paprastesnio, lankstesnio ir mažiau atsieinančio reguliavimo poreikį. Ekonomistas ragina kitame Europos instituciniame cikle padaryti „reguliavimo pauzę“ – priimti mažiau norminių aktų.

ES „žaliojo perėjimas“ tiesiogiai priklauso nuo kiniškų technologijų. Kinijos gaminių „invaziją“ galima tradiciškai stabdyti munitais. Tačiau tai sukeltų kiniškos produkcijos brangimą, kartu ir „žaliojo perėjimo“ kaštų augimą tiek ES, tiek kitose valstybėse.

Reindustrializacijos poreikį tiek ES, tiek JAV nulėmė darbo jėgos brangimas šalyse, į kurias anksčiau buvo perkelta gamyba, taip pat būtinybė optimizuoti tiekimo grandines. Glaudžiai ekonominiiais ryšiais su Kinija susijusi Europos Sąjunga (ypač – Vokietija), turi ambicingų „žaliojo perėjimo“ planų, kurie kol kas grindžiami kiniškų technologijų (pvz., saulės baterijų) importu. Reindustrializacija Europoje pastaruoju metu tampa vis svarbesne politinės ir verslo darbotvarkės tema, ypač dėl karo Ukrainoje ir su juo susijusių saugumo problemų.

⁴⁵ Ten pat.

⁴⁶ Ten pat.

⁴⁷ Buckley, T., Jonson, A. (2024 m. lapkričio 10 d.). Under Trump, the US will forfeit the global clean tech race to China. Prieiga per internetą: <https://www.scmp.com/opinion/china-opinion/article/3285811/under-trump-us-will-forfeit-global-clean-tech-race-china>

⁴⁸ Žr. 39 šaltinį.

⁴⁹ Yifan, D. (2024 m. gruodžio 8 d.). Europe's 'reindustrialization' must avert the 'security trap'. Prieiga per internetą: <https://www.globaltimes.cn/page/202412/1324598.shtml>

Atkreiptinas dėmesys, kad:

Diskusijose tarp ES valstybių seniai nebėra skirties tarp naujokių ir senbuvių, o dominuoja kintančios koalicijos, kurios formuojasi priklausomai nuo svarstomo klausimo.

Lietuvos Respublikos vadovybė, nustatydamą prioritetus ES vidaus politikos klausimais, taip pat orientuodamasi į EK darbotvarkę, turėtų aiškiai apsibrėžti savo pozicijas tokiems klausimais:

- ES šalių narių bendras skolinimasis;
- ES kapitalo rinkos plėtra;
- ES ginklavimo programų optimizacija.

Faktiškai būtina turėti poziciją kiekvienu Draghi ataskaitoje siūlomu klausimu. Būtinybė didinti išlaidas krašto apsaugai suteikia progą derinti nacionalinę ginklavimo programą su Draghi nurodytomis inovacijų skatinimo gairėmis bei atsiveriančiomis pramonės plėtros galimybėmis.